

בס"ד
שיעורי מהר"ל פרשת ויקהל-פקודי פרה
בענין החק של פרה אדומה

גור אריה במדבר יט:ב

(ב) לפי שהשטן ואומות העולם כו'. .. והטעם הוא, כי המצות - בעשית המצוה אין צריך אדם לדעת טעם המצוה כלל, רק עשייתה בלבד. ואין תולה המצוה רק בעשייתה בלבד, ואין בו שום למוד, רק עשיה גרידא (כ) שעושה המצוה. אף על גב דלא ידע שום דבר, המצוה נעשה שפיר. אבל בתורה לא שייך לשון "חקה", כי בתורה שייך למוד, ואם כן למה כתב "זאת חקת התורה": לפיכך תירץ 'לפי שהשטן ואומות העולם כו', לכך כתב בתורה לשון "חקת" ללמוד לך שאף בתורה יהא חקה, ואל יהרהר אחר התורה של פרה אדומה. אבל אצל השם יתברך לא שייך "חקת התורה", אלא לדרשא אתא. ואף על גב דאמרין במדרש (במד"ר יט, ו) כי למשה רבינו עליו השלום היה הקדוש ברוך הוא מגלה טעם פרה אדומה, מכל מקום כיון שלא נתן טעם זה לכל ישראל, והתורה לישראל ניתנה, דכתיב (דברים לג, ד) "תורה צוה לנו משה", ונאמר (ר' דברים ד, מד) "וזאת התורה אשר שם לפני בני ישראל", שייך שפיר "חקת התורה":

בדרך כלל לשון חוקה על מצוה, ולא על תורה. כי בתורה שייך לימוד והבנה, אבל מצות אין צריך לדעת טעם המצוה כלל, רק עשייתה בלבד היא חשובה. ולכן למה יש לשון חוקה בתורה? אלא, שבפרה אדומה הגויים מהרהרין אחריו לומר שאין בו ממש, לפיכך אף תורתו הוי חוקה, ופסוק זה לדרשא באה שלא יהרהר אחר תורתו של פרה אדומה. ואף שמשם ידע טעמה, לבני ישראל הוי חוקת התורה, שהתורה שייכת לבני ישראל.

שם

ואם תאמר, למה כתב בפרה אדומה לשון 'גזרה היא מלפני', והלא כל המצות גזרות מלפני הקדוש ברוך הוא, כדאמרין בפרק הרואה האומר 'על קן צפור יגיעו רחמיק' משתקין אותו, מפני שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים, ואינם אלא גזרות. ואם כן כולם גזרות הם מלפני הקדוש ברוך הוא (קושית הרא"ם). אין הפירוש שיהיו גזרות בלי טעם כמו שסובר הרמב"ם ז"ל (מו"נ ג, מח), דזה אינו, אלא הם גזרות שיש בהם טעם. ומה שנקראו 'גזרות' אחר שיש לכל אחת טעם, היינו שלא יאמר האדם שהם של רחמים, שהקדוש ברוך הוא מרחם על הבריות ועושה דבר לרחמים, וזה אינו, שהתורה שנתן לנו הקדוש ברוך הוא כל דבר במדת הדין, שכך נותן הדין לעשות, ואינו משום רחמנות. ואפילו מה שאמרה התורה לאדם ליתן צדקה (דברים טו, יא) ומעשר (לעיל יח, כא), וכל הדברים אשר הם מגמילות חסד, כל המצות כולם הם גזרות במדת הדין, ואינם רחמים. כי מה שחייבה התורה בצדקה ובמעשר, שכן האדם מצד שהוא אדם חייב שיתן מעשר, כדי שיהיה האדם נפש טוב, ולא יהיה נפש רע. ואם כן, מה שצותה התורה היא בגזרתו של הקדוש ברוך הוא על המקיים המצוה, ולא יביט אל העני ונכה רוח - שיהיה מצווה על נתינת הצדקה כדי שיהיה מתפרנס העני, זה אינו, שאין המצוה אלא לעושה המצוה. אבל המצות אשר נתן לנו הקדוש ברוך הוא כולם הם לתועלת המקיים המצוה. ולפיכך הם כולם גזרות, אף אותם שהם רחמים. וזהו שאמר 'מפני שעושה מדות הקדוש ברוך הוא רחמים ואינם אלא גזרות', כלומר שכך גזר הקדוש ברוך הוא במדת הדין, ואינם רחמים: ומה שתמצא שהקדוש ברוך הוא אמר "ואל זה אביט אל עני ונכה רוח" (ישעיה סו, ב), שהקדוש

ברוך הוא עוזר דלים, אין הענין שיהיה בשביל כך מצוה לאדם לפרנס אותם בשביל שרחם על העני, שאין זה כן, אלא מה שהוא עוזר דלים ומרחם - הקדוש ברוך הוא בעצמו עושה זה לדלים ולאביונים במדת רחמים, וצוה הקדוש ברוך הוא במדת הדין לאדם שילך בדרכיו (דברים כח, ט). וזהו מגזרתו על האדם, ולא נתן הקדוש ברוך הוא המצות לישראל על צד הרחמים על הבריות, רק מפני גזירות. ובודאי טעם יש בכל מצוה ומצוה. וזהו פירוש נכון במאמר הזה, וכבר כתב זה הרמב"ן בפרשת תצא (דברים כב, ו) עיין שם, רק שהוא שינה בקצת פירושו, ופירוש זה נכון למשכיל:

למה רק פרה אדומה הוי גזרה, הלא כל המצות הוי גזרה היא מלפני. אין הפירוש שכולם גזרות בלי טעם כדברי הרמב"ם במורה, אלא לכולם יש טעם, והם גזרות בזה שה' רוצה שנעשה לא בשביל התועלת לאחרים אלא לתועלת שלנו. לפי הפשט הזה שזה הפשט של הרמב"ן, הטעם שנתן לנו ה' מצות של חסד הוא שעל ידי עשייתן אנחנו נהיה אנשי חסד, ולא בגלל שרצה שהחסד יגיע אל האנשים השפלים.

תפארת ישראל פרק ו'

תנן בפרק אין עומדין (ברכות לג ב), האומר על קן צפור יגיעו רחמיו, ועל טוב יזכר שמך, 'מודים' 'מודים', משתקין אותו, עד כאן. וקאמר בגמרא (שם), 'על קן צפור יגיעו רחמיו', מאי טעמא לא. פליגי בה תרי אמוראי במערבא, רבי יוסי בר אבין, ורבי יוסי בר זבידא; חד אמר, מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית. וחד אמר מפני שעושה מדותיו רחמים, ואינם אלא גזרות, עד כאן.... ולמאן דאמר 'שעושה מדותיו רחמים, ואינם אלא גזרות', פירוש שאין ראוי שיהיו מדות השם יתברך, אשר הוא מנהיג עולמו בתמידות, על ידי רחמים, רק בדין ובגזרה. כי הגזרה הוא לפי חכמתו יתברך, ודבר זה ראוי למלך אשר מולך על הכל, להנהיג באמת וביושר. אבל הרחמנות אין בו מדת אמת, כי מרחם אף שאינו ראוי. ועם כי הוא יתברך עושה בודאי רחמים עם הבריות, מכל מקום עיקר המדה שהיא בתמידות הוא מדת הדין, שבה מנהיג את עולמו. ולכך תמצא בכל מעשה בראשית (בראשית פרק א) שם "אלהים", לפי שבראו בדין, ומנהיגו בדין. רק ראה הוא יתברך שאי אפשר לעולם לעמוד בדין, שתף עם הדין מדת רחמים (רש"י בראשית א, א). ומכל מקום הנהיגה התמידית היא דין, לפי שהוא יושר, ודבר זה ראוי. והאומר 'על קן צפור יגיעו רחמיו', הוא עושה מדותיו - שהוא יתברך מנהיג בהן עולמו - רחמים, שהוא מנהיג עולמו בתמידות ברחמים, ודבר זה הוא יציאה מן היושר, מה שאין ראוי.

המהר"ל מעריך מעוד את דיני התורה, ואנו עושים אותם מפני שהם גזרת מלך ולא מפני שום סבה אחרת. אנו צריכים לנהוג כבוד גדול במצות התורה ולא לשאול למה.

והרמב"ן ז"ל בפרשת תצא (דברים כב, ו) האריך מאד בענין זה, ואמר כי טעם שלוח הקן שלא נתאכזר, כמו שהאריך שם. וכן פירש טעם "אותו ואת בנו" (ויקרא כב, כח), שלא נתאכזר. וזה דעתו במצות שצוה השם יתברך להעם אשר בחר, לקבוע בהם מדות טובות להטיב להם, מבלי שהוא יתברך מקבל דבר טובה מזה, רק להטיב לנו וגו', זהו יסוד דעתו.

אמנם מה שאמרו ז"ל 'שעושה מדות השם יתברך רחמים ואינם אלא גזירות', לא קשיא כלל אף לפירושו. כי יש לפרש כי מה שאמרו חכמים ז"ל 'שאינן מצות השם יתברך רחמים ואינם רק גזירות', כלומר מה שצוה השם יתברך עלינו המצות, לא שיהיה השם יתברך מרחם על קן צפור, וציוה

בשביל כך שישלח האם. וכן אפילו באדם כאשר ציוה השם יתברך על הצדקה (דברים טו, יא), לא שהיה מרחם השם יתברך על העני, וצוה לפרנסו. זה אינו, שאם היה השם יתברך מרחם, אפשר לו שירחם בעצמו, ואין צריך לצוות את האדם. רק המצוה גזר בגזירתו על האדם. ומעתה נוכל לומר שהשם יתברך גזר בגזירתו שלא יתאכזר האדם, רק האדם ירחם. כי לא היה כונת רז"ל רק שלא יעשה מדות השם יתברך רחמים, לומר כי המצוה על האדם בשביל שהיה הוא יתברך מרחם על קן צפור, או שמרחם על העני. ומכל מקום אפשר הוא, ויכול להיות, שגזר בגזירתו על האדם שלא יתאכזר האדם, ולא קשה כלל. וכך פרשנו גם כן בחבור גור אריה בפרשת חקת (במדבר פי"ט אות א).

אבל מדברי חכמים נראה שאין לומר כי המצות שנתן השם יתברך בשביל המקבל - שהוא האדם, רק הם גזירות מצד השם יתברך, הגוזר על עמו גזירות, כמו מלך הגוזר גזירה על עמו. אף כי האמת כי ימשך מזה - מצד שהוא מקיים הגזירה שגזר עליו - הטוב וההצלחה שאין אחריה הצלחה. מכל מקום אין התחלת הגזירה שנתנה אל המקבל. ומה שאמר הכתוב (ר' דברים ו, כד) "ויצונו ה' אלהינו לעשות החקים האלה לטוב לנו", אין הפירוש שהוא יתברך צוה המצות בשביל להטיב לנו, שאין זה כך. רק הוא יתברך צוה עלינו כמלך הגוזר, רק שהגזירה הזאת היא לטוב לנו לחיותנו כיום הזה אם נקיים המצות, ולא שתחלת הגזירה הוא לטוב לנו. ומה שאמר (מכות כג ב) 'רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם [תורה ומצות] וכו', פירושו כי בשביל שיש להם הרבה גזירות, בשביל כך יש הרבה זכות. ודבר זה מוסכם בגמרא בכמה מקומות, והוא עיקר שורש גדול בגמרא, עליו נבנו כמה הלכות. שאמרו במקומות הרבה 'מצות התורה לאו ליהנות נתנו', אלא בשביל גזירות נתנו. ולפיכך אמרו (ר"ה כח א) המודר הנאה מן השופר, מותר לתקוע בו. והמודר הנאה מחבירו, מותר לתקוע לו (שם). והמודר הנאה מן המעין, טובל בו טבילת מצוה (שם). וכהנה רבות בגמרא. והטעם בכולם, מפני שמצות התורה לא נתנו ליהנות, רק לעול על האדם. ואל תאמר כי פירוש 'לאו ליהנות' בעולם הזה, רק לטוב לנו לעולם הבא. דאם היה תחלת נתינת המצוה לישראל להטיב להם בעולם הבא, אם כן מצות ליהנות נתנו. ואם הדבר הוא כמו שפירש הרמב"ן ז"ל (דברים כב, ו) שתחלת המצוה היא לטוב לנו, אם כן לא היה הדין הזה כך - שיהיה מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה, והוא היה מודר הנאה ממנו. אבל בודאי המצוה עלינו כמלך הגוזר על עמו, וכמו שבארנו, ולכך אמר שמותר בכל אלה.

פה מביא המהר"ל את דעתו, שהמצות הם ממידת הדין של ה' ויוצא לנו טוב אבל אין מטרתו לטוב לנו ישיר, אלא גזרה הוא שיוצא לנו טוב. ולכן מצות לאו ליהנות ניתנו, וכו'.

ואם נכספה נפשך לומר כי מצות השם יתברך עלינו לטוב לנו כל הימים, כפשט הכתוב (ר' דברים ו, כד) "ויצונו ה' אלהינו לעשות את כל החקים האלה לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה". נוכל לומר כך, אבל באופן הזה שיהיה דבר זה גם כן בגזירה, ולא כמו מי שרוצה להטיב לאחד, ואם אינו רוצה לקבל הגזירה אז המקבל יכול להפטור, על דרך (יומא סט ב) 'כלום נתת לנו רק לקבל שכר, לא איהו בעינא, ולא שכרו בעינא'. שדבר זה אינו, רק שהטוב ההוא בעצמו גזירה על ישראל. ויהיה פירוש "ויצונו ה' אלהינו לעשות את כל החקים האלה לטוב לנו וגו'", כי השם יתברך גזר עלינו המצות, מפני שגזר עלינו הטוב. ומכל מקום כיון שהטוב הזה הוא גזירה בעל כרחו של אדם, יאמר בזה 'מצות לאו ליהנות נתנו', כי לא נתנו על דעת המקבל, ובשביל כך המצות הם עול על האדם. ובודאי דעת הרמב"ן ז"ל תבין על ענין זה, כי המצות שלא נתאכזר. המדה הזאת גזר ה' על האדם,

וכן שאר המצות, כלם הם לקבוע באדם מדות טובות, והם גזירות על האדם.

אמנם אין הכונה פה חס ושלוש שאין עם דברי התורה הטוב והנועם, כי כל דרכיה דרכי נועם, וכל נתיבותיה שלום (משלי ג, יז), שזה דבר ברור וכמו שיתבאר. רק הכונה פה כי לא מצד הזה ניתנה תורה להנאתם, רק ניתנה תורה בדין וביושר. ועם זה, הכל לטוב לנו. כי אין ראוי אל אשר הוא הטוב האמתי, שיבוא ממנו רק טוב. ולפיכך התורה היא לטוב לנו, אך הצואה היא גזירה שגזר עליהם המצות. וזה שאמר 'שעושה מדות השם יתברך רחמים, ואינם אלא גזירות'. ועוד יתבאר

תפארת ישראל פרק ח'

התבאר לך כי התורה היא צרוף וזכוכ נפש האדם. ובמדרש (במדב"ר יט, ח), שאל גוי אחד את רבי יוחנן בן זכאי, אילן עובדיא דאתון עבדין נראים כמין כשפים. אתם מביאים פרה ושורפים אותה (במדבר יט, ה), וכותשין אותה ונוטלין את אפרה, ואחד מכם מטמא למת, מזין עליו שנים ושלושה טיפין, ואתם אומרים לו 'טהרת'. אמר לו, נכנס בך רוח חזית מימך, אמר לו לא. ראית אדם שנכנסה בו רוח חזית, אמר לו הן. אמר לו ומה אתם עושים. אמר לו מביאים עיקרים ומעשנין תחתיו, ומרביצין עליה מים, והיא בורחת. אמר לו ישמעו אזניך מה שאתה מוציא מפיך. כך הרוח הזה רוח טומאה, דכתיב (זכריה יג, ב) וגם את ה"נביאים ורוח הטומאה אעביר מן הארץ", מזין עליו והוא בורח. לאחר שיצא, אמרו לו תלמידיו, לזה דחית בקנה, לנו מה אתה אומר. אמר להם חייכם, לא המת מטמא, ולא המים מטהרים, אלא אמר הקב"ה חקה חקקתי, גזירה גזרתי, אי רתה קשאי לעבור גזרותי, דכתיב (במדב"ה יט, ב) "זאת חקת התורה", עד כאן. הנה רבי יוחנן בן זכאי השיב לגוי, כי מצות התורה הם תועלת בעצמם, על דרך זה שאמר כי פרה אדומה היא מעברת רוח הטומאה. וכמו שחשבו קצת בני אדם, כי התורה אסרה מאכלות האסורות מפני שהם מולידים מזג רע. וכן נתנו טעם בדם ובחלב, וכמו שכלם הם מולידים מזג רע. וכל הדברים האלו אין בהם ממש לענין אסור שלהם.

ובפרק אמר להם הממונה (יומא לט א), "ונטמתם בס" (ויקרא יא, מג), תנא רבי ישמעאל, עבירה מטמטם לבו של אדם, שנאמר (שם) "אל תטמאו בהם ונטמתם בס", אל תקרא 'ונטמתם', אלא 'ונטמטם בהם'. הרי כי לא אמרו רק עבירה מטמטם לבו של אדם. ואמר כי הטמטום הזה מצד עבירה, כי מפני שעבר המצוה, אשר ראוי לאדם מצד אשר נפשו נפש אלהית כמו שאמרנו, ולכך העבירה מטמטם לבו של אדם, אבל אין זה מצד הטבע של השרצים. ואם כי האמת הוא שכל הדברים האסורים מולידים מזג רע, אין זה טעם האסור. רק כי מה שאסרה התורה אותם, בזה נראה כי הם דברים יש בהם שנוי, ויוצאים מכלל שאר המאכלים שהם טהורים. ובשביל השנוי שבהם ימשך אחריהם טבע זר משונה גם כן, וכמו שכתבנו זה גם כן למעלה. אבל אין זה טעם באיסור והיתר, שאם כן היתה התורה ספר רפואות או ספר הטבע. וכאשר השיב רבי יוחנן בן זכאי לגוי כי מצות פרה אדומה על דרך זה, והיא כמו פעולות הטבע או סגולה מן הסגולות, אמרו לו 'לזה דחיתו בקנה', לומר לו כי מצות התורה על דרך זה. אבל אנו, שאנו יודעים כי אין מצות התורה על דרך זה, אם כן מה אתה אומר לנו. והשיב, 'חייכם שאין המת מטמא ואין המים מטהרים'. פירוש, כי אין בטבע שיהיה המת מטמא או שיהיו המים מטהרים. שאין כאן דבר טבעי במצוה זאת, רק גזרה גזרתי, אי אתה רשאי לעבור עליה.

והפירוש הוא, כי הכל מצד הסדר שנתן השם יתברך לנו מצוה שכלית, מתחייב כך. ובשביל כך המת מטמא אל האדם, והמים מטהרים אליו, והכל מחייב החכמה - היא התורה - שנתן השם יתברך לאדם. אבל שיהיה דבר זה טבעי, דבר זה אינו. רק כי כך הסדר של השם יתברך לאדם בחכמתו,

ומצד החוק שהוא שייך לאדם, המת מטמא והמים מטהרים.. ומפני כך אין להרהר אחר זה, כי "עמוק עמוק מי ימצאנו" (קהלת ז, כד). כי אין התורה טבעית. שאילו היתה התורה טבעית, היה זה קשיא מה ענין הטומאה והטהרה. אבל אין זה דבר טבעי כלל, רק הוא סדר שכלי. ואם כי אינו יודע ואינו מבין ענין החוק הזה, הלא התורה לא ניתנה רק לצרף הבריות (ב"ר מד, א), והצירוף הזה הוא לאדם בין יודע טעם של מצוה או לא ידע, רק כאשר מעשיו הם נמשכים אחר הסדר השכלי מה שראוי לו, ובוה מעשיו כמו שראוי לפי השכלי, והא צירוף חכוך נפשו מן הטבעי, כמו שהתבאר. כי התורה היא סדר השכלי אשר ראוי לאדם במה שהוא אדם. ועל ידי המצות דבק בשכלי, ועל ידי זה דבק בו יתברך. וזהו דכתיב (במדבר יט, ב) "זאת חקת התורה וגו'". וכבר אמרנו, שאף אם אין ידוע לנו טעם וסבה על כל דבר ודבר שנמצא באדם למה הוא כך, מכל מקום ידוע לנו שאין דבר אחד לבטלה. וכך סדר השם יתברך בחכמתו כל הנבראים עליונים ותחתונים. וכן ענין המצות למה הם כך; בודאי ידענו שכך נותן הסדר שסדר השם יתברך התורה, וכך מתחייב ממנו. ולכך אין לשאול על טעם המצות למה הם כך, כי כך גזר השם יתברך הסדר לפי חכמתו, ואין דבר אחד לבטלה, וכך חקק השם יתברך. והאדם העושה והשומר הסדר הזה אשר סדר השם יתברך, דבר זה צירוף וזכוך נפש האדם. כי על ידי עשיית המצות, שהם הסדר השכלי, הוא דבק בשכלי, ועל ידי זה דבק בו יתברך. והעובר על המצות, הוא יוצא מן הסדר השכלי שסדר השם יתברך. וכל אשר יוצא מן הסדר, מביא לו זה אבוד הנפש לגמרי.

ולפיכך כל מי שנותן במצות טעם על פי הטבע, לומר כי לכך אסרה תורה חזיר (ויקרא יא, ז - ח), מפני שהוא מוליד בגוף מזג רע, וכן הוא בודאי האמת. וכן נתנו טעם באיסור חלב, שהוא מוליד מזג רע, וכן בדם. ומכל שכן בשקצים ובעופות הטמאות, בכלם נתנו טעם על פי הטבע. וכאילו היתה התורה ספר מספרי הרפואות או ספר הטבע, חס ושלום לומר כך. ואם היה הדבר כמו שאמרו הם, הרי אמרו בפרקא קמא דחולין (יא א), "ובתים מלאים כל טוב" (דברים ו, יא), אמר רבי ירמיה אמר רב, כתלי דחזירי התיר לבם. ואם שורש האסור בשביל מזג רע, האסור להיכן הלך. וכן חלב, אם מזגו רע, אם כן בן פקוע למה חלבו מותר, כדאיתא בפרק (גי' הנשה) [בהמה מקשה] (חולין עד א), מה טעם בזה. וכן אם אסר השחיטה שלא נתאכזר, למה התירה התורה בן פקוע בלא שחיטה (שם). לכך אין ראוי לומר כך. ואף אמנם כי האמת הוא כי כל אלו יש בהם מזג רע, דבר זה ימשך בודאי במה שיש בהם שני רע גם כן. אבל אין זה עיקר טעם המצוה, רק שאינם ראויים אל האדם כפי הסדר אשר סדר השם יתברך, לכך הרחיקה אותם. ולפעמים לא הרחיקה התורה. וזה אשר הבטיח השם יתברך "ואכלת את כל העמים", לא היה ראוי הרחקה, מצד שעתה ראוי שיהיה מקוים (דברים ו, יא) "ובתים מלאים כל טוב", ולפיכך לא הרחיקה התורה דברים אלו. וכמו שהתורה אסרה כאשר היה ראוי לאסור לפי הסדר השכלי, כך התורה התירה אותו כאשר הוא להתיר. והכל לפי השכל אשר ראוי שיהיה בו הנהגת האדם.

וזה אמרם ז"ל (תו"כ ויקרא כ, כו), 'לא יאמר האדם אי אפשי בבשר חזיר, אי אפשי בדבר פלוני. אלא אפשי, ומה אעשה שאבי שבשמים גזר עלי'. הורו בזה שאין לומר כי התורה היא טבעית. שאם היתה טבעית, לא היה בה קבול שכר אלהי על דבר שהוא טבעי. ולכך יאמר 'אפשי' מצד הטבע, רק השם יתברך גזר עלי בחכמתו מה שאין ראוי אל האדם ומיוחד בו נפשו. ואם יאמר האדם, למה נותן הסדר השכלי שיעשה האדם אלו המצות. בודאי מצות שנדע טעמם, כמו מצות צדקה (דברים טו, ח), ותפלה, ומצות כבוד אב ואם (שמות כ, יב), והרחקת גנבה וגזלה (ויקרא יט, יא - יג), דבר זה יש לומר כי ראוי שיהיה האדם מיוחד במעשים אלו, כי הם ראויים לאדם. אבל המצות שאין טעמם ידוע ונגלה, הלא הם ידועים למשה ולשאר חכמים לפי מעלתם ומדרגתם. עד שכל המצות הם לפי סדר השכלי ראויים לאדם, ולכך הם מזכים ומצרפים את נפשו

עד שהיא צרופה וזכה.

והתבאר לך בירור הדברים מה שאמר (רבי יוחנן) כי לא המת מטמא, והפרה מטהר טמאים. כלומר שאין זה דבר טבעי למת שהוא מטמא, ודבר טבעי למי הנדה שהוא מטהר. רק השם יתברך חקק וסדר לאדם מעשיו כפי מה שחייב השכל, שכך יקח לטהרתו, אבל אינו דבר טבעי, רק הכל שכל אלהי. ואל האדם הוא חוק וגזרה כאשר אינו עומד על טעם המצוה, שהוא שכל אלהי. וכך הם כל המצות, שהם שכל אלהי, ולא שכל אדם. ולפיכך האדם אשר יש לו נפש אלקית, והיא עומדת בחומר, על ידי מצות השכליות האלקיות - כאשר הוא דבק בהם ועושה אותם - הוא דבק בו יתברך, ומוציאים את נפשו מן הטבע. ואף שלא ידע טעם המצוה, הלא כאשר הוא עושה המצוה, ודבק במצוה שהיא השכל אלהי, נדבק בו יתברך. והבן בדברים האלו, ודי בזה.

עוד פעם רואים עד כמה הולך המהר"ל שאין טעם לברר טעם כשרות שזה טוב לגוף, אלא מצד שזה מצוה. רואים גודל הכבוד של המהר"ל לדיני התורה, שאין צריכים טעם, ואין להם טעם טבעי, אלא טעם שזה האמת אשר נצטוינו מפי בורא העולם, וצריכים להאמין בזה ולהתחזק מזה.

יה"ר שיבנה בית המקדש, ונראה עוד פעם את כל הכלים, ולא נצטרך לפרה אדומה הזה עוד.